Turkish Studies *Educational Sciences*

Volume 14 Issue 3, 2019, p. 899-924

DOI: 10.29228/TurkishStudies.22827

ISSN: 2667-5609

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 13.02.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 10.06.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (16.04.2019)-Referee 2 (09.05.2019)- Referee 3 (09.05.2019)

This article was checked by iThenticate.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN YENİLİKÇİ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ VE EĞİTİMİ ALGILARI

*Necati TOMAL * - Hilmi DEMİRKAYA** - Elif IŞIK DEMİRHAN****

ÖZ

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilginin sürekli bir şekilde yenilediği 21. yüzyılda yaşam boyu öğrenme temelinde kendilerini yenilemeleri, yeni bilgi, fikir ve teknolojileri derslerinde etkili bir şekilde kullanabilmeleri önemlidir. Sosyal bilgiler öğretmenleri inovatif düşünme, girişimcilik, sorunlara çözüm üretebilme, eleştirel düşünme ve karar verme becerilerine sahip oldukları zaman günümüz toplumunun isteklerine cevap verebileceklerdir. Bu çalışmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni ve eğitimi algılarını ortaya çıkarmaktır. Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımından yararlanılmıştır. Araştırma fenomenolojik araştırma desenine göre tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında, 2017-2018 eğitim-öğretim yılının bahar yarıyılında kasıtlı olarak seçilen 14 sosyal bilgiler öğretmeni ile mülakat yapılmıştır. Veriler, ilgili alan uzmanları tarafından geçerliği onaylanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunda yer alan açık uçlu sorular, sosyal bilgiler öğretmenlerine yöneltilmiştir. Araştırmaya dahil edilen sosyal bilgiler öğretmenlerinin cevapları görüşme süreci boyunca eşzamanlı olarak araştırmacılar tarafından yazılmıştır. Bu nitel araştırmanın verileri içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir bölümü yenilikçi öğretmeni "gelişmeleri

* Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, E-posta: ntomal@omu.edu.tr

** Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, E-posta: hilmi.demirkaya@gmail.com

*** Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, E-posta: elifisikdemirhan@gmail.com

takip eden ve kendini sürekli geliştiren, yenileyen öğretmen” olarak tanımlamışlardır. Meslektaşları, konferanslar ve seminerler yenilikçi öğretmen olma konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerini en çok etkileyen kişiler ve organizasyonlardır. Yine öğretmenlerin yenilikçi olma konusunda en fazla ihtiyaç duydukları ilave uzmanlık eğitim teknolojileri ve yabancı dil bilmedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi olma konusunda karşılaştıkları en büyük fırsat EBA ve seminerlerdir. Sosyal bilgiler dersinin haftalık ders saatinin yetersiz olması yenilikçi öğretmen olma konusunda en büyük engel olarak görülmektedir. Yenilikçi sosyal bilgiler öğretiminin en önemli etkisi öğrenci ve öğretmen başarısıdır. Yine öğretmenler derslerinde yeniliklere ulaşmada en önemli araç olarak internet ve EBA’yı görmektedirler. Ayrıca öğretmenlerin önemli bir kısmı yenilikçi sosyal bilgiler öğretimi için eğitimi gerekli görürken önemli bir bölümü ise gerekli görmemektedir. Eğitimi gerekli görenler, en önemli neden olarak gelişmeleri ve yenilikleri takip edebilen öğretmen olabilmeyi göstermişlerdir. Kendini yeterli görme durumu ise bu eğitimi gerekli görmeyen öğretmenlerin en önemli nedenidir. Araştırmadan elde edilen bu bulguların; Türkiye’nin yenilikçi öğretmenlerini yetiştirecek olan eğitim fakülteleri için yaratıcı öğretim programlarının geliştirilmesinde Türkiye Yüksek Öğretim Kurumu’na katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma, mevcut sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni olma konusundaki durumları hakkında kara verme merci olan milli eğitim bakanlığının ilgili kurumlarına fikir verebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler öğretmeni, yenilikçi öğretmen, algı, nitel araştırma, içerik analizi

SOCIAL STUDIES TEACHERS’ PERCEPTIONS OF INNOVATIVE SOCIAL STUDIES TEACHERS AND EDUCATION

ABSTRACT

It is important for social studies teachers to renew themselves on the basis of lifelong learning in the 21st century, where knowledge is constantly renewed, and to be able to use new knowledge, ideas and technologies effectively in their lessons. When social studies teachers have the skills of innovative thinking, entrepreneurship, solving problems, critical thinking and decision making, they will be able to respond to the demands of today's society. The purpose of this study, is to find out the social studies teachers', works for Turkish ministry of education, perceptions of innovative social studies teachers and social studies education in primary schools. Qualitative research approach was used in this research. The research is designed according to the phenomenological research design. In the scope of the research, 14 social studies teachers were deliberately interviewed in the spring semester of 2017-2018 academic year. The data were collected by a semi-structured interview form approved by the relevant field experts. Open-ended questions were directed to social studies teachers. The answers of the social studies teachers included in the study were written by the researchers simultaneously during the interview process.

The data of this qualitative research were analyzed by using content analysis method. Most of the teachers who participated in the research described their innovative teacher as the teacher who follows developments and constantly improves himself/herself. Their Colleagues, conferences and seminars are the most influential people and organizations in social studies teachers about being an innovative teacher. Again, teachers need to become more innovative, additional specialized training technologies and foreign languages. The greatest opportunity for social studies teachers to be innovative is EBA and seminars. The insufficiency of weekly course hours of social studies is considered to be the biggest obstacle to becoming an innovative teacher. The most important impact of innovative social studies teaching is the success of students and teachers. Again, teachers see the internet and EBA as the most important tool in achieving innovations in their courses. In addition, a significant proportion of the teachers think that education is an essential part of innovative social studies. The most important reason is to be a teacher who can follow developments and innovations. Self-sufficiency is the most important reason of this education. These findings obtained from the research; in developing the creative teaching curriculum, for faculties of education which they will be trained innovative teachers of Turkey is expected to contribute to the Higher Education Institution. In addition, this study may provide insight to the relevant institutions of Turkish Ministry of Education, which is a decision-making authority on the status of our current social studies teachers in becoming an innovative social studies teacher.

STRUCTURED ABSTRACT

1. Introduction

There is a direct correlation between the quality of education and teaching and the quality of teacher. Attitude, behaviour and perspective of the teacher have a critical role in success of new practices aiming to raise the quality in education and teaching. Self-development of a teacher in regard of modern learning and education approaches is closely related to student success. Therefore, ability of teachers to efficiently use new technology devices in education and teaching environment and to professionally develop themselves is the key to a successful education and teaching system (Cohan and Honigsfeld, 2011, p.97). The teacher must have an innovative mind-set due to reasons like implementation of new teaching programmes, technological developments, new learning and teaching approaches, new skills expected from the individual in the society and changing student needs. Development of schools, leadership abilities of managers and school culture have an effect on organisational relation and innovative practices of teachers (Muniz and Harris, 2006, p.965). Recently, it is seen studies on innovative teaching practices by teachers and characteristics of innovative teachers and managers start to emerge (Smith, 2009, p.5; Kılıçer and Odabaşı, 2010, p.152; Yılmaz and Kocasaraç, 2010, p.52; Koçak and Önen, 2012, p.51; Gül and Bülbül, 2012, p.105; Öztürk and Summak, 2014, p.846; Başaran and Keleş, 2015, p.108; Artvinli, 2017, p.21; Kocasaraç and Karataş, 2017, p.795).

Realisation of practices based on innovative thought in education is only possible by ideas produced by educators displaying innovative behaviour. The largest role in raising individuals with innovative characteristics falls on teachers displaying innovative behaviour (Wanger, 2016, p.46). An innovative teacher is an individual who develops life and career skills of their students, who takes an active role in learning of their students and who continuously develops themselves (the Ministry of National Education, 2010, p.13).

It is seen that expectations of individuals and societies from teacher change every passing day. In order to respond to this rapid change it is essential to require teachers to be innovative. If a society wishes their new generations to have innovative qualities, they must require teachers of their children to possess innovative skills. Therefore, teachers must gain innovative skills and reflect these in their behaviour (Othman, 2016, p.2). There is a direct correlation between teachers' belief in and internalisation of innovative spirit and implementation and propagation of innovations (Özkan, 2009, p.115). In this context, determining perception of the social studies teacher candidates regarding the subject of social studies carries great importance.

The purpose of this study is to reveal perception of social studies teachers regarding the concepts of innovative social studies teacher and innovative social studies education. In line with this main purpose, the following sub-purposes can be stated:

1. To reveal definition and characteristics of an innovative social studies teacher.
2. To evaluate what can be done to become an innovative social studies teacher.
3. To examine opportunities for becoming an innovative social studies teacher.
4. To define the obstacles against becoming an innovative social studies teacher.
5. To examine contribution of an innovative social studies education for students, teachers and school atmosphere.
6. To reveal whether training is necessary to be an innovative social studies teacher.

2. Research Model

This study is designed in accord with the phenomenological pattern, a qualitative research method (Demirkaya and Tokcan, 2007, p.110; Demirkaya, 2009, p.78). The phenomenon examined in this study is the innovative social studies teacher. The individuals selected in line with this concept comprise of middle school social studies teachers with direct experience in this field. The study group is comprised of 14 social studies teachers working in middle schools in Ankara province in spring semester of 2017-2018 academic year. 14 teachers are selected by the targeted impartial sampling method specified by Patton (2002, p.230) for the interviews conducted in scope of this study. Data collection was performed by semi-structured interview form whose validity is approved by relevant experts in this field. Open ended questions were posed to social studies teachers. Responses of the participating social studies teachers were simultaneously recoded through the interview process by the

researchers. Data of this qualitative study were analysed by the content analysis method. Themes were prepared under the study according to interview questions. In fact, each table heading comprises a theme. Also, an attempt is made to form definition categories according to the responses given to interview questions. In order to better understand definition categories, some answers were referred in the studies as exact citations. 14 teachers participating in the study were coded from K1 to K14.

3. Findings, Discussion and Results

A large part of the teachers participating in the study defined an innovative teacher as "a teacher who follows developments and who continuously develops and improves himself." The colleagues, conferences and seminars are the foremost bodies and organisations that have the largest effect on social studies teachers in regard of becoming an innovative teacher. Again, the foremost supplementary fields of expertise teachers feel the need to become innovative are teaching technologies and foreign language fluency. The largest opportunities social studies teachers encounter in regard of becoming innovative includes Education Informatics Network (EBA) and seminars. The insufficient number of weekly lecture hours of social studies course is seen as the largest obstacle against becoming an innovative teacher. The most important effect of innovative social studies teaching is student and teacher success. Again, teachers point at the internet and EBA as the most important tools to access innovation in their lectures. In addition, while some teachers deem training necessary for innovative social studies teaching, some do not. The largest reason pointed out by those who do deem training necessary for innovative social studies teaching is to be a teacher able to follow developments and innovations. The largest reason pointed out by those who do not deem training necessary for innovative social studies teaching is that they find themselves sufficient. It is our belief that these findings of the study will contribute to efforts of the Turkish Higher Education Authority in development of innovative teaching programmes for teaching faculties which will raise innovative teachers of Turkey. In addition, this study may also provide ideas for relevant organs of the Ministry of National Education, the decision making authority regarding status of our current social studies teachers in regard of becoming innovative social studies teachers.

Keywords: Social studies teacher, innovative teacher, perception, qualitative study, content analysis

1. Giriş

Kişilerin yüzyılımızın bilgi ve becerileriyle donatılması ve içinde yaşadıkları toplumun aktif ve uyumlu birer üyesi haline getirilmesi eğitimin en önemli görevleri arasındadır. Eğitimin bu işlevini yerine getirebilmesi için bireylerin, dünyada ve yaşadığı toplumda ortaya çıkan değişme ve gelişmelere uyum ve katkı sağlayabilecek bir donanıma sahip olarak yetiştirilmeleri beklenmektedir (Dilaver, 1996, s.119; Demir, 2014, s.248). Bireylerin bu donanıma sahip olmalarının yolu da eğitim sisteminin etkili bir şekilde yapılandırılmasına ve nitelikli bir öğretmen kadrosuna sahip olmasına bağlıdır. Bilim ve teknoloji alanında her geçen gün ortaya çıkan gelişmeler ışığında öğretim faaliyetlerinde kullanılabilecek sürekli yeni strateji, yöntem, teknik, öğrenme stili modelleri ve öğretim

materyalleri geliştirilmektedir. Donanımlı ve nitelikli öğretmenlerin bu gelişmeleri takip ederek kendilerini yenilemeleri gerçeği gözardı edilemez. Bu bağlamda bir öğretmenin sahip olması gereken en önemli özelliklerden birisi de yenilik ve gelişmelere açık olmak ve hayat boyu öğrenme yaklaşımını benimsemiş olmaktır (Celep, 2004, s.76; Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005, s.235; Şişman, 2006, s.16; Koçoğlu, 2014, s.124). Eğitimde önemli rol üstlenen öğretmenlerin sürekli değişen beklentilere cevap verecek şekilde yeniliklere açık olması ve yenilikçi öğretmen özelliklerini sergilemesi önemlidir (Koçoğlu, 2013, s.426; Kocasaraç ve Karataş, 2018, s.55).

Eğitimde yeni düşüncelere dayalı uygulamaların gerçekleştirilmesi, yenilikçi davranışlar gösteren eğitimcilerin ürettikleri fikirler yoluyla mümkündür. Yenilikçi özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesinde en önemli rol yenilikçi davranışlar gösteren öğretmenlere düşmektedir (Wanger, 2016, s.46). Yenilikçi öğretmen, öğrencilerin hayat ve kariyer becerilerini geliştiren, öğrencilerinin öğrenmelerinde aktif rol alan, sürekli kendini geliştiren bireydir (MEB, 2010, s.13).

Eğitim ve öğretimin niteliği ile öğretmenin niteliği arasında doğru orantı vardır. Öğretmenin tutum, davranış ve perspektifi; eğitim ve öğretimde niteliği yükseltmeyi hedefleyen yeni uygulamaların başarısında kritik bir role sahiptir. Bir öğretmenin çağdaş öğrenme ve öğretme yaklaşımları konusunda kendisini geliştirmiş olması ile öğrenci başarısı arasında yakın bir ilişki vardır. Bu yüzden öğretmenlerin yeni teknolojik aygıtları eğitim-öğretim ortamında verimli kullanabilmeleri ve meslekî bakımdan kendilerini geliştirmeleri başarılı bir eğitim-öğretim sisteminin anahtarıdır (Cohan ve Honigsfeld, 2011, s.97). Yeni öğretim programlarının uygulamaya geçirilmesi, teknolojik gelişmeler, yeni öğrenme ve öğretme yaklaşımları, toplumun bireyden beklediği yeni beceriler ve öğrenci ihtiyaçlarının değişkenliği gibi nedenlerle öğretmenin yenilikçi bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Öğretmenlerin kurumsal aidiyetleri ve yenilikçi uygulamaları üzerinde okulların gelişimi, yöneticilerin liderlik becerileri ve okul kültürünün etkisi vardır (Munis ve Harris, 2006, s.965). Son zamanlarda öğretmenlerin yenilikçi eğitim uygulamaları, yenilikçi öğretmen ve yöneticilerin özellikleri ile ilgili çalışmaların ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir (Smith, 2009, s.5; Kılıçer ve Odabaşı, 2010, s.152; Yılmaz ve Kocasaraç, 2010, s.52; Koçak ve Önen, 2012, s.51; Gül ve Bülbül, 2012, s.105; Öztürk ve Summak, 2014, s.846; Başaran ve Keleş, 2015, s.108; Artvinli, 2017, s.21; Kocasaraç ve Karataş, 2017, s.795).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleklerine yönelik görüşleri, sosyal bilgiler dersi öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm yolları üzerine yapılan çalışmaların sayısı da her geçen gün artmaktadır (Battal, Yurdakul ve Şahan, 1998, s.20; Yılmaz, 2009, s.50; Kuş ve Çelikkaya, 2010, s.71; Yılmaz ve Tepebaş, 2011, s.159; Gönenç ve Açıkalın, 2017, s.28).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilişim teknolojilerini, öğretim teknolojilerini ve sosyal medyayı kullanma durumları üzerine pek çok araştırma yapıldığı dikkatleri çekmektedir (Kaya, 2008, s.190; Bulut ve Koçoğlu, 2012, s.244; Karaduman, Çengelci Köse ve Eryılmaz, 2017, s.252).

Birey ve toplumların öğretmenlerden beklentilerinin her geçen gün farklılaştığı görülmektedir. Bu hızlı değişime cevap verecek öğretmenlerin yenilikçi olmalarının istenmesi bir zorunluluktur. Bir toplum, yeni nesillerinin yenilikçi özelliklere sahip olmasını istiyorsa; çocuklarının öğretmenlerinde de yenilikçi becerilerin varlığını istemek zorundadır. Bu nedenle öğretmenlerin yenilikçi becerileri kazanmaları ve bunu davranışa dönüştürmeleri gerekmektedir (Othman, 2016, s.2). Yeniliklerin uygulanması ve yaygınlaşabilmesi, öncelikle öğretmenlerin yenilikçi bir ruh taşımaları, yeniliklere inanmaları ve benimsemeleri ile doğrudan ilintilidir (Özkan, 2009, s.115). Bu bağlamda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yenilikçi sosyal bilgiler algılarının belirlenmesi büyük bir önem arz etmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi bir sosyal bilgiler öğretmeni ve yenilikçi sosyal bilgiler eğitimi algılarını ortaya koymaktır. Bu ana amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar yazılabilir:

2. Yenilikçi sosyal bilgiler öğretmenin tanımını ve özelliklerini ortaya koymak.
3. Yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni olmak için yapılabilecekleri değerlendirmek.
4. Yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni olma konusunda fırsatları incelemek.
5. Yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni olma konusunda engelleri ortaya koymak.
6. Yenilikçi sosyal bilgiler eğitiminin öğrencilere, öğretmenlere ve okul atmosferine katkılarını incelemek.
7. Yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni olabilmek için eğitimin gerekli olup olmadığını ortaya koymak.

2. Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilimsel desene uygun olarak tasarlanmıştır (Demirkaya, 2009, s.78; Demirkaya ve Tokcan, 2007, s.110). Varlığından haberdar olunan, fakat derinlemesine bir bilgi birikimine sahip olunmayan durumlarda, belirlenen olgular üzerinden detaylı açıklamalara erişebilmeye olanak sağlayan olgu-bilimsel desende, ele alınan olgunun özüne inilebilmesi için farklı kişilerin yaşantılarının ayrıntılı olarak irdelenmesi gerekmektedir (Patton, 2002, s.453). Nitel araştırmanın amacı açıkça gözlemlenemeyen insan davranışlarının gerçek sebeplerini ortaya çıkarmaktır. Nitel araştırmacılar, bireylerin içsel yapıları ve bu yolla kazandıkları yaşantılarını nasıl anlamlı hale getirdikleri konusuyla ilgilenir. Nitel araştırmacıların temel gayeleri durum, olgu ve olayları katılımcının görüşü temelinde anlamaktır (Merriam, 2009, s.27). Bu amaçla olgu-bilimsel araştırmalarda veri kaynaklarının araştırmanın odaklandığı olgu konusunda tecrübesi olan ve bu olguyu anlatabilecek kişi ya da gruplardan seçilmesi tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2014, s.72). Bu çalışmada incelenen olgu, yenilikçi sosyal bilgiler öğretmenidir. Bu doğrultuda seçilen bireyler ise, doğrudan bu deneyime sahip olan ortaokul sosyal bilgiler öğretmenleridir.

2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim- öğretim yılı bahar döneminde Ankara ilindeki ortaokullarda görev yapan 14 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma dahilinde gerçekleştirilen görüşmeler için Patton'un (2002, s.230) açıkladığı amaçlı yansız örnekleme yöntemiyle 14 öğretmen seçilmiştir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 7'si kadın ve 7'si erkektir.

Çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden 9'u (%64.3) Eğitim Fakültesi ve 5'i (%35.7) ise Fen-Edebiyat fakültesi mezunudur.

Tablo 1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakülte türüne göre dağılımı

Fakülte	N	%
<i>Eğitim</i>	9	64.3
<i>Fen-Edebiyat</i>	5	35.7
<i>Toplam</i>	14	100.0

Çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2'sini (%14.3) 1-5 yıl, 1'ini (%7.1)

6-10 yıl, 4'ünü (%28.6) 11-20 yıl arası, 5'ini (%35.7) ise 20 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerden 2'si (%14.3) ise kıdemlerine ilişkin bilgi vermemişlerdir.

Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kıdemlerine göre dağılımı

Kıdem	N	%
1-5 yıl	2	14,3
6-10 yıl	1	7,1
11-20 yıl	4	28,6
20 yıl ve üzeri	5	35,7
Toplam	12	85,7
Kayıp Veri	2	14,3
Toplam	14	100,0

Çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2'si (%14.3) 26-30, 5'i (%35.7) 31-40, 6'sı (%42.9) ise 41 ve üzeri yaş grubundadırlar. Öğretmenlerden 1'i (%7.1) yaşı hakkında bilgi vermemiştir.

Tablo 3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre dağılımı

Yaş	N	%
26-30	2	14,3
31-40	5	35,7
41 ve Üzeri	6	42,9
Toplam	13	92,9
Kayıp Veri	1	7,1
Toplam	14	100,0

2.2. Verilerin Toplanması

Olgubilim deseninde işe koşulan en önemli veri toplama vasıtası görüşmedir (Yıldırım ve Şimşek, 2014, s.72). Bu araştırmanın verileri, yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşme, nitel araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama aracıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2014, s.150). Görüşmeyi güçlü yapan unsurlardan biri, gözlenemeyen davranışlarla ilgili bilgilere ulaşmaya imkân vermesi ve gözlenen davranışlar konusunda da farklı ifade tarzlarına fırsat vermesidir (Glesne, 2012, s.255). Karasar (2006, s.174) yarı-yapılandırılmış görüşmeleri, yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler arasında yapılan görüşmeler olarak ifade etmiştir. Yarı-yapılandırılmış bir görüşmede, görüşmecinin genellikle önceden hazırlanmış bir yol haritası vardır. Bununla birlikte, görüşme yapılan bireyin bilgi ve ilgi durumunu dikkate alarak araştırmanın genel çerçevesi dahilinde konunun çeşitli boyutlarını keşfetmeye yönelik araştırmacı farklı sorular sorabilir.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada, görüşme sorularına göre temalar hazırlanmıştır. Aslında her tablo başlığı bir temadır. Görüşme sorularına verilen cevaplara göre de tanımlama kategorileri oluşturulmaya çalışılmıştır. Tanımla kategorilerinin daha iyi anlaşılması için bazı cevaplar alıntı yapılarak aynen çalışmada gösterilmiştir. Görüşmeye katılan 14 öğretmen de K1'den K14'e kadar kodlanmıştır.

2.4. İç ve Dış Geçerlik

Bu araştırmayı yapabilmek için öncelikle Ankara Valiliği'nden araştırma izni alınmıştır. Alınan izin belgesi ile araştırmacılar seçkisiz olarak belirlediği ortaokullara daha önceden alınan randevu günü ve saatine uyularak gidilmiş ve bu okullarda sosyal bilgiler öğretmenleri ile boş bir sınıf,

öğretmenler odası ya da okulun bahçesindeki bir banka oturarak görüşme yapmışlardır. Görüşme yapılan yerin görüşme yapılan öğretmenin dikkatini dağıtmayacak bir ortam olmasına özen gösterilmiştir. Görüşme esnasında araştırmacılar katılımcıların ifadelerine müdahale etmemiş ve herhangi bir manipülasyon yapmamıştır. Araştırma boyunca yüz yüze yapılan görüşmelerdeki ifadeler, araştırmacılar tarafından anında kaydedilerek ayrıntılı ve derinlemesine verilere ulaşılmıştır. Her görüşmede sürecin akışına uygun olarak belirlenen bir aşamada söylenenlerin yazılı aktarımının görüşmeciler tarafından onaylanması sağlanmıştır. Görüşme süreci yaklaşık üç hafta sürmüştür.

2.4.1. İç Geçerlik

Görüşme sorularına verilen cevaplardan elde edilen kategoriler bir başka alan uzmanına da gösterilmiş ve onayı alınmıştır. Böylece araştırmanın iç geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. İç geçerliği sağlayan ve önemli değişkenlerden olan araştırma bulguları, elde edilen veriler doğrultusunda olup araştırmanın doğasına uygun ve anlamlıdır. Alt problemlere bağlı olarak elde edilen verilerin betimlenerek kategorileştirilmesi araştırmanın bulgularını tutarlı ve anlamlı hale getirmektedir. Böylece araştırma bulgularının kavramsal çerçeve ile tutarlı olması sağlanmıştır. Sonuç ve öneriler bölümünün araştırmanın verileri ile tutarlılık göstermesine özen gösterilmiştir.

2.4.2. Dış Geçerlik

Araştırmanın çalışma grubu, görüşme ortamları ve süreç özellikleri farklı araştırmalar yoluyla karşılaştırma yapabilmeyi sağlayacak şekilde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

2.5. İç ve Dış Güvenirlik

2.5.1. İç Güvenirlik

Görüşme sorularına verilen cevaplar analiz edilip bulgular elde edildikten ve betimsel olarak ortaya konulduktan sonra araştırmacıların yorumlarına yer verilmiştir. Çalışmanın araştırmacıların öznelliğinden etkilenmemesi için böyle bir tedbir alınmıştır.

2.5.2. Dış Güvenirlik

Araştırmanın Ankara ilinin farklı ortaokullarında gerçekleştirilmiş olması ve katılımcıların araştırma durumuna olan uygunluğu dış güvenirliliği sağlayan değişkenler arasında gösterilebilir. Uygulamalar Ankara ilindeki 8 farklı ortaokulda 3 hafta içerisinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacıların süreçteki rolü, iç geçerlik başlığı altında açıklanmıştır. Veri kaynakları tanımlanmıştır. Elde edilen veri ortamları açıklanmıştır. Veri toplama aracı ve veri analizi süreçleri ayrıntılı olarak tasvir edilmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde, çalışmanın asıl konuları olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni ve yenilikçi sosyal bilgiler eğitimi algılarına ilişkin bulgulara geçmeden önce sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleklerine yönelik memnuniyetlerine ilişkin veriler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleklerine yönelik memnuniyetleri üzerinde durulmasının nedeni; öğretmenlerin yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni ve eğitimi algıları üzerinde bu durumun etkili olabileceği düşüncesidir.

3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleklerine Yönelik Memnuniyetleri

Tablo 4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleklerine yönelik memnuniyet düzeyleri

Memnuniyet Düzeyi	N	%
Çok Memnunum	6	42,9
Memnunum	6	42,9
Kararsızım	1	7,1
Memnun Değilim	1	7,1
Toplam	14	100,0

Sosyal bilgiler öğretmenlerine mesleklerine yönelik memnuniyet düzeyleri sorulduğunda; öğretmenlerden 6'sı çok memnun, 6'sı memnun, 1'i kararsız ve 1'i ise memnun olmadığını ifade etmiştir.

3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilikçi Sosyal Bilgiler Öğretmeni Algıları

Araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni algılarını ortaya koymak amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

3.2.1. Siz yenilikçi sosyal bilgiler öğretmenini nasıl tanımlarsınız?

Yukarıdaki soruya verilen cevaplara ilişkin tanımlama kategorileri oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak bazı cevaplar birden fazla tanımlama kategorisine girmiştir. Bir kaç kategoriye giren cevaplar sadece bir kategoride verilmiştir. Ayrıca bazen birden fazla kategoriye giren cevapların sadece o kategoriyi ilgilendiren kısmı ilgili kategorinin altına yazılmış ve devamına ... işareti koyulmuştur. Aşağıda kategoriler ve bu kategoriler ile ilgili bazı cevaplar verilmeye çalışılmıştır:

a) Derslerinde güncel bilimsel bulguları ve teknolojileri etkili bir şekilde kullanan

K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10,K12,K14

K3: Yeniliklere açık, insan olarak öğrenme ve mesleki bilgi ve becerilerini güncellemeye devam eden, bilişim teknolojilerini öğrenme ve öğretme ortamı ile bütünleştiren, öğrenci merkezli ders işleyen, yeni ve eski yöntemlerin harmanlamasını bilen, inisiyatif ve risk alan öğretmenleri yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni olarak görüyorum.

K9: Kendini yetiştiren, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip ederek derslerinde uygulayan öğretmen.

K12: Gelişen teknolojiye ayak uydurabilen, teknolojiyi sınıfında uygulayabilen gelişmelerden haberdar olan.

b) Gelişmeleri yakından takip eden, kendini sürekli geliştiren ve yenileyen

K1,K2,K3,K4,K7,K9,K13

K1: Gelişmelere ve zamana göre kendini yenileyen, geliştiren. Gelişmeleri yakından takip eden.

K2: Yeni gelişmeleri takip eden ve kullanan ...

K7: Yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni eğitim teknolojilerini bilen, kullanan, araştıran, kendini sürekli geliştiren yenilikçi, öğrenen kişidir.

K13: Çağın yeniliklerini takip eden, kendini yenileyen ve sürekli okuyan öğretmendir.

Yukarıda verilen kategorilerin her ikisi ile ilgili verilen cevaplar incelendiğinde; bazı cevapların iki kategori ile de ilgili oldukları görülür.

*c) Geleneksel yöntemlerle yenilikçi yöntemleri bütünleştirebilen**K3,K8,K11*

K8: Yenilikçi öğretmen, öğrencilerini yarına hazırlamak için gerekli vizyona sahip, mesleğine tutku ile bağlı, analiz-sentez yapabilen, teknolojiyi dersleri ile birleştiren, gelenekleri ve yenilikleri bir arada kullanabilen öğretmendir.

K11: Teknolojik gelişmeleri takip eden, yenilikçiliği ve gelenekçiliği birleştirendir.

*d) Öğrenci merkezli ders işleyen**K3,K4,K14*

K14: Teknolojik gelişmeleri takip eden ve bu yenilikleri derste uygulayan, araştıran, sorgulayan, aktif, eleştirilere açık olan, öğrenci merkezli öğretimi uygulayan.

*e) Sosyal becerileri güçlü**K5,K6*

K5: Empati duygusu gelişmiş, sosyal becerileri gelişmiş ...

K6: Eğitim-öğretim materyallerini kullanabilen, teknolojik gelişmelere açık, gezi faaliyetlerinde bulunan, sosyal ilişkileri güçlü kişi.

*f) Ders konularını günlük yaşamla bütünleştirebilen**K4*

K4: Ders konularının günlük yaşamla bağlantısını kurabilen öğrencinin de bunu uygulamasını sağlayabilen.

Yukarıdaki cevaplara göre çeşitli tanımlama kategoriler oluşturmaya çalışsak da kendini yenileyen, geliştiren, derslerinde güncel bilgileri ve gelişen teknolojileri kullanan öğretmen cevaplardan hareketle baskın olan yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni tarifidir.

3.2.2. Yenilikçi bir sosyal bilgiler öğretmenin özelliklerini nasıl açıklarsınız? Çevrenizde yenilikçi bir sosyal bilgiler öğretmeni var mı? Lütfen anlatır mısınız?

Yukarıdaki birinci soru ile ilgili tanımla kategorileri ve bunlarla ilgili cevapların bazıları:

*a) Değişen zamana ve teknolojiye ayak uyduran, yenilikleri takip eden ve bunları uygulayan**K2,K3,K4,K7,K13*

K2: Sosyal bilgiler dersindeki yeni gelişmeleri takip eden ve öğrencilerle uygulayan.

K4: Öğrencinin seviyesine inebilen, öğretim tekniklerini yer ve zamana göre derste kullanan, teknolojiyi derse aktararak işlenen konuya göre sunumlar hazırlayan, gerektiğinde veliyi eğitimin içine alabilen, çevresel imkanlardan yararlanan.

K7: Yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni teknoloji alanındaki tüm yenilikleri derste kullanan, çağın eğitim teknolojilerini sınıfına getiren öğretmendir. Bilgisayar, internet, akıllı tahta gibi araçlarla dersi işleyen, dersi zevkli ve eğlenceli hale getiren öğretmendir.

K13: Farklı yöntemlerle öğrencilere dersi öğretmek bu yöntemleri öğretmeye istekli bir öğretmen.

*b) Gerektiğinde risk alabilen, derslerini öğrenci merkezli işleyen, sorgulayıcı, eleştirilere açık**K8,K10,K12,K14*

K8: Övünmek gibi olmasın ama bulunduğum öğretmenler odalarında en yenilikçi bendim. Hatta bazen yeni gelmiş meslektaşlarımdan bile daha yeniliklere açık olduğumu söyleyebilirim. Yeni fikirlere açık, gerektiğinde risk alabilen, işbirliği yapabilecek, öğrenci merkezli ve öğrencilere sorumluluklar yükleyebilen ve bunun arkasında duran bir öğretmenim.

K10: Kendini değil öğrenciyi merkeze alan, kendisinin anlatabilmesinden ziyade öğrencinin anlayabileceği şekilde dersi işleyen.

K14: Yapılandırmacı öğretim yaklaşımını kullanan, teknolojiyi yakından takip eden, öğrenci merkezli öğretimi tercih eden, sorgulayıcı, eleştirilere açık.

c) Derslerini uygulamalı işleyen, gezi-gözlem yöntemini uygulayan

K5,K6

K5: Kazanımları gezi-gözlem çerçevesinde gerçekleştiren, uygulamalı olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini yürüten kişi.

d) Günlük olaylarla derslerini bütünleştiren

K9,K11

K9: Günlük olayları takip eden, geçmişle bağlantısını yapan, günümüze uygulayan, yaparak yaşayarak öğrenme ortamı sağlayan kişidir.

K11: Ders içerisinde sınıfa girip konuyu anlatıp, soru soran defteri imzalayıp giden olmayandır yenilikçi öğretmen. Günlük gelişmeleri takip edip olayları günümüzde varmış gibi yaşayandır.

Yukarıdaki soruya verilen cevaplara göre; yenilikleri ve teknolojiyi takip etme ve uygulama, öğrenci merkezlilik, sorgulayıcılık ve eleştirilere açık olma, yenilikçi sosyal bilgiler öğretmenlerinin öne çıkan özellikleridir. Görüşmeye katılan bir öğretmenin “ders içerisinde sınıfa girip konuyu anlatıp, soru soran defteri imzalayıp giden olmayandır yenilikçi öğretmen.” şeklindeki cevabı dikkat çekicidir.

Çevrenizde yenilikçi öğretmen var mı? sorusunu ise 14 öğretmenden sadece bir tanesinin “evet benim” diye cevapladığı görülmüştür. Bu durum; öğretmenlerin verdikleri cevaplara göre yenilikçi olma konusunda farkındalık düzeylerinin oldukça yüksek olmasına rağmen uygulama noktasında problem yaşadıklarını göstermektedir. Ayrıca yenilikçi öğretmen algısına ilişkin bir önceki başlıktaki soruya öğretmenlerin verdikleri cevaplar ile bu soruya verdikleri cevaplar arasında benzerlik söz konusudur.

3.2.3. Sosyal bilgiler öğretiminde yenilik yapmayı işinizin bir parçası olarak görüyor musunuz?

Yukarıdaki soruya 12 öğretmen evet 2 öğretmen ise hayır cevabını vermiştir. Evet cevabı verenler:

K1: Elbette. Bu işi en iyi şekilde yapmak istiyorsak şart.

K3: Yenilikçi bir öğretmen kendini sürekli yenileyen, teknolojiye ayak uyduran olmalıdır.

K4: Evet yenilikleri uygulamazsanız sınıftaki başarınızın düşeceğini düşünüyorum. Hatta öğrenciniz sizi çokta önemsemiyor olabiliyor.

K7: Sosyal bilgiler öğretiminde yenilik yapmak işimizin bir parçası olmalıdır. Yeniliklere açık bir sosyal bilgiler ortamı öğrencileri sıkmayacak ve daha eğlenceli hale getirecektir.

K8: Evet, o yüzden bir kişi öğretmenlik mesleğini gerçekten seviyorsa seçmeli.

K9: Evet. Gelişen çağ ve teknolojiye ayak uydurmak gerekli.

K11: Elimizden geldiğince ama şunu da unutmamalı ki yazılmış bir program var onu uygulamak durumundayız.

İlgili soruya hayır cevabı verenler:

K12: Eğitim uzmanları yapabilir.

K13: Olabilir ama eğitim uzmanları tarafından yapılması daha doğru olur.

Yukarıdaki cevaplara göre öğretmenlerin büyük bir kısmı derste öğrencilerinin başarılı olması ve derse ilgi göstermeleri için yenilik yapmayı işinin bir parçası olarak görmektedir.

3.2.4. Yenilikçi öğretmen olma konusunda bir deneyiminizi anlatır mısınız? Bu deneyim sizi nasıl etkiledi?

Yukarıdaki soruya verilen cevaplar öğretmen deneyimlerine veya onların başlarından geçen bir olaya ilişkin olduğu için tanımlama kategorileri oluşturulmamış, sadece seçilmiş bazı cevaplar verilmiştir.

K1: Ben görevimin beşinci yılındayım. Zümrelerle daha çok işbirliği yapmayı ve bunun başarıya yansıyacağına inanıyorum.

K3: İlk görev yerim bir kenar mahalle okuluydu. Okula gittiğimde öğretmenin çoğunun emekli olma yaşı gelmişti. Okul deposunda bir gün rafların üzerinde bir tepegöz gördüm. Bu tepegözü indirerek sınıflarda kullanmaya başladım. Öğretmenler bunun ne olduğunu sorudular. Nasıl kullanmaları gerektiğini onlara öğrettim. O günden sonra okulda sık sık diğer öğretmenler tarafından kullanıldı.

K8: Malatya'da mesleğin ilk yıllarında bir kasaba okulunda çocuklara mahkemeleri, yasaları anlatmak için bir film seyrettirip sonra da sınıfta tiyatral olarak gerçekleştirdik. O gün hakimi oynayan öğrencim bugün gerçek bir hakim oldu. Bilinmez ama o gün oynamasaydı belki de hâkim olamayacaktı.

K11: Sınıflara akıllı tahta gelince öğrenci akıllı tahtanın kullanımı için sizi zorluyor. Uymaktan başka çare yok. Yoksa başarı gelmez.

K12: Akıllı tahta kullanımı.

K13: Bu konu ile ilgili seminere katılarak eğitimdeki farklı yaklaşımları deneyimledim.

K14: Akıllı tahtaların kullanımıyla birlikte öğrencilerin derse daha aktif katıldığını gözlemledim (Sözel bir ders olduğu için).

Yukarıdaki soruya verilen cevaplara göre; genelde öğretmenlerin akıllı tahta uygulamasına dikkat çekme var. Ayrıca bazı öğretmen deneyimlerinde yenilikçi olması noktasında öğretmenlerin birbirinden etkilenmesi söz konusudur. Bununla birlikte araştırmaya katılan öğretmenlerden dördü bu soruya cevap vermemişlerdir. Çalışmanın daha sonraki bulgularında da görüleceği gibi cevap vermeyen öğretmenlerin hepsi yenilikçi sosyal bilgiler öğretimi için eğitimi zorunlu görmeyen öğretmenlerdir.

3.2.5. Yenilikçi olma konusunda sizi en çok kimler ve neler etkiledi? (Öğretmen, yönetici, konferans, televizyon programı olabilir)

Yukarıdaki soruya verilen cevaplara göre oluşturulan kategoriler ve bu kategorilere ilişkin bazı cevaplar:

a) Öğretmen arkadaşlarım

K1,K4,K7,K10,K12,K13,K14

K4: Daha çok öğretmen arkadaşlarım. Onların bilgisi, birikimi ders işleyişi ile ilgili fikir alış verişini etkiliyor.

K7: Okulumuzdaki sosyal bilgiler öğretmeni arkadaşım etkiledi. Onun yenilikçi öğretme tekniklerini örnek almaya başladım.

K12: Sosyal bilgiler zümresi.

b)Konferanslar, seminerler

K2,K3,K6,K9,K13

K9: Öğretmen Akademisi Vakfı'nın "lider öğretmen semineri", "etik semineri"

c)Yönetici, okul müdürü

K2,K6,K13,K14

K13: Yönetici, öğretmen ve konferanslar bakış açımı değiştirdi.

d) Televizyon programları

K3,K11

K11: TV programları. Tartışma programlarını izlemek insanın düşünme ufkunu değiştiriyor.

e) Araştırmalarım ve yurt dışındaki gelişmeler

K8

K8: En başta değişen toplum, kendi araştırmalarım, yurt dışındaki uygulamalar.

Yukarıdaki cevaplara göre; öğretmenler yenilikçi olma konusunda en çok meslektaşlarından, seminer ve konferanslardan etkileniyor.

3.2.6. Yenilikçi bir sosyal bilgiler öğretmeni olabilmek için neler yapılabileceğinizi düşünüyorsunuz?

Yukarıdaki soruya ilişkin kategoriler ve cevaplar:

a) Hizmet içi eğitim almak

K1,K9,K12,K13,K14

K12: Hizmet içi eğitim.

K14: Hizmet içi eğitim seminerine katılıyoruz.

b) Yenilikleri takip etmek

K2,K8,K10

K10: Her zaman kendinizi eksik sayıp, bu eksikliği tamamlamak için sürekli araştırmak.

c) Akıllı tahtaları etkin bir şekilde kullanmak

K3,K5,K7

K3: Akıllı tahtaları tam anlamıyla öğrenci merkezli bir sistemle kullanmak öğrenmeyi kolaylaştırır.

d) Gezi-gözlem yöntemini kullanmak

K4,K5,K6

K6: Kazanımları gezi-gözlem faaliyetleri ile pekiştirmek.

e) Öğrenci profilini iyi analiz etmek

K11

K11: Öğrenci ve çevre iletişimi konusunda kendimizi geliştirmeliyiz. Görev yapılan okulun öğrenci profili bulunduğu yere göre değişiyor.

Yukarıdaki soruya verilen cevaplara göre yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni olabilmek için yapılabilecek en önemli faaliyet hizmet içi eğitimlere katılmaktır.

3.2.7. Yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni hangi ilave uzmanlıklara ihtiyaç duyar?

Yukarıdaki soru ile ilgili tanımlama kategorileri ve cevaplar:

a) Eğitim teknolojilerini kullanma konusunda uzmanlık

K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10,K11,K12,K13,K14

K4: Bilgisayarı çok iyi kullanıyor olmalı (slayt, animasyon, soru hazırlama, gerektiğinde kısa film hazırlayabilme gibi).

K6: Eğitim teknolojileri.

K8: En başta bilgisayar ve türevlerine hakim olmalı. Alanı ile ilgili bilimsel gelişmeleri takip etmeli, başka uygulamaları incelemeli, teknoloji ile barışık olmalı, sigara içmemeli.

K12: Bilgisayar bilmeli.

b) İngilizceyi iyi bilme

K7,K9,K11,K13,K14

K7: Bilgisayarı iyi kullanmalı, internetten yararlanmalı, İngilizceyi iyi derecede bilmeli, tarihi yerleri, ülkeleri ziyaret etmeli, çok okumalıdır.

K9: Yabancı dil, bilgisayar, etkileşimli tahta.

K11: Bilgisayar, yabancı dil.

K14: Bilgisayar kullanımını bilmeli, ikinci bir dile sahip olmalı

c) Yüksek lisans

K1,K13

K13: Bilgisayar, yabancı dil, eğitim siteleri, yüksek lisans

d) Diksiyon

K10

K10: Diksiyon, bilgisayar

Yukarıdaki cevaplara göre, yenilikçi sosyal bilgiler öğretmenin ihtiyaç duyduğu en önemli ilave uzmanlıklar; öğretim teknolojileri konusunda yeterli olma ve yabancı dil bilmedir. Aslında K13 olarak kodlanan öğretmenin “bilgisayar, yabancı dil, eğitim siteleri, yüksek lisans” şeklindeki cevabı tüm cevapları birleştiriyor.

3.2.8. Okulunuzda ve çeşitli eğitim ortamlarında yenilikçi rolünüzü nasıl ortaya çıkarıyorsunuz?

İlgili soruya ilişkin tanımlama kategorileri ve öğretmen cevapları:

a) *Derslerde akıllı tahta kullanarak*

K3,K4,K5,K6,K7,K10,K12,K13,K14

K3: Akıllı tahtayı her ders kullanarak.

K7: Akıllı tahta, slayt, internet kullanarak sosyal bilgiler öğretiminde yenilikçi yaklaşımları yakalamaya çalışıyorum.

b) *Yenilikleri takip edip öğrencilerle paylaşarak ve öğrenme ortamında uygulayarak*

K1,K2,K11

K1: Gündemi takip edip, bunu derslerle öğrencilerle entegre hale getirip uygulayarak.

K2: Tüm gelişmelerden haberdar olup, kullanmak.

K11: Tartışma programlarında dinlediğim ya da okuduğum örnekleri paylaşıyorum.

c) *Drama uygulamaları ile*

K8,K12

K8: Öncelikle öğrencilerime kendimi çok sevdirim ve onlara kendilerini değerli hissettiriyorum. Olumlu-olumsuz her konuda fikirlerini alıyorum. Yaparak, yaşayarak öğrenmelerini sağlamaya çalışıyorum. Örneğin bir tiyatro çekip onu kayıt altına alıyoruz. Her sınıfta farklı bir konu işleniyor ve bunları diğer sınıflarda izleyebiliyoruz.

d) *Yenilikleri sosyal medyada paylaşarak*

K9

Yukarıdaki soruya verilen cevaplara göre; akıllı tahta sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi rollerini ortaya çıkartmada kullandıkları en önemli araçtır.

3.2.9. Yenilikçi öğretmen olma yolunda karşılaşılan fırsatlar nelerdir?

a) *EBA*

K1,K3,K9,K13

K1: Bence en önemli fırsat eba

b) *Teknolojiden yararlanma*

K2,K4,K10,K12

K4: Teknoloji ile barışık olmalıyız. Farklı bir etkinlik hazırlayan öğretmenlerin o etkinliğini siz de sınıfınızda kullanabiliyorsunuz.

c) *Seminerlere katılabilmek*

K6,K12,K14

K12: Seminerler

d) *Akıllı tahta*

K5,K7

K5: Akıllı tahta, tablet gibi araçların tüm okullarda uygulanabilmesi.

e) *Büyük bir şehirde yaşamak*

K8

K8: Yaşadığınız şehir, özellikle büyükşehir ise, size sunduğu imkanlar ile bir fırsattır. Pötürge ile Ankara olanaklar açısından iki ayrı uç.

Cevaplara göre eba, teknoloji den yararlanma ve seminerler yenilikçi öğretmen olma yolunda en önemli fırsatlardır.

3.2.10. Yenilikçi öğretmen olma yolunda karşılaşılan engeller nelerdir?

a) *Sosyal Bilgiler ders saatinin yetersiz olması*

K4,K5,K6,K7,K12,K13,K14

K7: Ders saatlerinin az oluşu yenilikçi öğretme tekniklerini kullanmamızı engellemektedir. Ders saatleri yenilikçi yöntemlere az gelmektedir. Okuldaki yenilikçi öğrenime açık araçların az oluşu da bu öğretimi engellemektedir.

K12: Ders saatinin az oluşu.

b) *Aşılamayacak engel yoktur*

K1, K11

K1: Aşılamayacak engel yoktur diye düşünüyorum.

K11: Herhangi bir engel olmadığını düşünüyorum. En büyük engel kişinin kendisi olabilir.

c) *Okul yönetiminin olumsuz yaklaşımları*

K8,K9

K9: Altyapı sorunları, okul idareleri tarafından destek verilmemesi.

d) *Teknolojik aygıtları kullanma konusundaki yetersizlik*

K2

K2: Eğitimde teknolojik imkanlardan tam anlamıyla yararlanamamak, kullanamamak.

e) *Öğrencilerin evlerinde internet bağlantısının olmaması*

K3

f) *Öğrenci ve ailelerin olumsuz tutumları*

K10

Yukarıdaki soruya verilen cevaplara göre; yenilikçi öğretmen olma noktasında öğretmenlerin önündeki en önemli engel sosyal bilgiler dersinin haftalık ders saatinin yetersiz olmasıdır.

3.2.11. Yenilikçi olma konusunda okul yönetimi size destek oluyor mu?

a) *Evet*

K1,K2,K3,K5,K6,K7,K8,K10,K12,K13,K14

K3: Okul imkanları ölçüsünde bugüne kadar hep yardımcı olmuşlardır.

K7: Akıllı tahta, projeksiyon, bilgisayarlar ile donatılmış sınıflar vererek bu konuda bize yardımcı oluyorlar.

K10: Evet, oluyor. Akıllı tahta kullanımı semineri verdiler.

K12: Evet oluyor, özellikle eğitici geziler.

K14: Destek oluyor. Geziler düzenleyerek öğrencilerin yaşayarak, görerek öğrenmelerini sağlıyor.

b) Hayır

K4,K9,K11

K4: Okul yönetiminin çokta destek olduğu söylenemez. Sizin çabanız varsa engel olmuyor.

K9: Okul düzeni, sıra düzeni, süre gibi etkenlerin dağıtılmaması gerektiği için destek olamıyorlar.

K11: Destek olmak isteseler de okulun şartlarını göz önünde bulundurmak gerektiği gerçeğini gözardı etmemek gerekir.

Öğretmenlerin büyük bir kısmı yenilikçi öğretmen olma noktasında okul yönetiminin kendilerine yardımcı olduğu görüşündedirler.

3.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yenilikçi Sosyal Bilgiler Eğitimi Algıları

Araştırmada, öğretmenlerin yenilikçi sosyal bilgiler eğitimi algılarını belirlemek amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

3.3.1. Yenilikçi eğitiminin size ve öğrencilere ne gibi kazanımlar sağladığını düşünüyorsunuz?

Tanımlama kategorileri ve cevaplar:

a) Başarılı olma

K1,K2,K11,K12,K13

K12: Başarı düzeyini artırır.

b) Öğrenmeyi ve öğretmeyi kolaylaştırır ve eğlenceli hale getirir

K3,K5,K7,K9,K14

K3: Öğrencilerin daha eğlenceli bir yöntemle öğrenmeleri kolaylaşmıştır.

K7: Yenilikçi yöntemler ve öğretim teknikleri işimizi daha rahat ve kolay yapmamızı sağlayacağı gibi, işimizi sevmemizi ve zevk almamızı sağlayacak aynı durumu öğrenciler de yaşayacaktır.

K9: Öğrenmeyi ve öğretmeyi kolaylaştırır. Etkin ve kalıcı öğrenme sağlar.

K14: Öğrenciler derse daha aktif şekilde katılıyorlar. Bu da aktif öğrenmeyi sağlıyor.

c) Öğrencilerin bilgilerini günlük yaşama aktarabilmesi

K4,K6,K8

K4: Hayata uygulanabilirliği ile ilgili öğrencinin istekli olması.

K8: Dersim öğrencilere hayatı öğreten, onlara kimlik kazandıran bir ders. Değişen çağı yakalayabilmek, vizyon sahibi olabilmek için yeniliklere açık olmak gereklidir.

d) Sınıf disiplini bozması

K10

K10: Öğrenci disiplini için sıkıntılı

e) Kendimi geliştirme

K3

K3: Kendimi sürekli geliştirmede yararlı olmuştur.

Yukarıdaki cevaplara göre, K10 olarak kodlanan öğretmen dışında tüm öğretmenler sosyal bilgiler öğretiminde yenilikçi eğitimin hem öğrenciler için hem de öğretmenler için çeşitli faydalarını söylemeye çalışmışlardır. Bu eğitimin daha çok öğretmen tarafından dile getirilen kazanımları başarılı olma ve öğrenmenin zevkli, kolay ve kalıcı hale gelmesidir.

3.3.2. Yenilikçi eğitimin derslere ve okul atmosferine etkisi nasıl olur?

Tanımlama kategorileri ve cevaplar:

a) Başarı artar

K3,K7,K11,K12,K14

K3: Okul başarısında önemli bir yer tutar. Okulumuzda genç, dinamik ve yenilikçi bir öğretmen kadrosu olduğundan Pursaklar'da okulumuz başarı yönünden ilk sıralarda yer alıyor.

K11: Öğrencinin motivasyonunu artırır. Bu da doğal olarak ders başarısına olumlu yansır.

b) Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlar

K7,K9,K10

K7: Yenilikçi öğretimde dersler daha zevkli geçer. Öğrenme daha çabuk ve etkili gerçekleşir. Okuldaki atmosfer de daha zevkli hale gelir. Öğrencilerin öğrenmeleri kolay olduğu gibi daha kalıcı olur.

K9: Okulu isteyerek gelinen bir yuva haline getirir.

c) Öğrencilere çoklu perspektif kazandırır

K2,K13

K2: Öğrencilerin daha geniş bir bakış açısından bakmasını sağlar.

d) Öğretmeni motive eder

K4,K8

K4: Öğrencilerin diğer sınıflarla paylaşımları olumlu ise size bir şekilde dönüyor. Bu durum da öğretmeni olumlu yönde motive ediyor.

d) Olumlu etkisi vardır

K5,K6

K5 ve K6 olarak kodlanan öğretmenler ilgili soruya verdikleri cevaplarda yenilikçi öğretimin derslere ve okul atmosferine olumlu katkısının olduğunu belirtmişler ancak bu katkının nasıl olduğu konusunda bilgi vermemişlerdir.

Yukarıdaki cevaplara göre, yenilikçi sosyal bilgiler eğitiminin okul ve ders atmosferine yönelik öne çıkan katkısı ile öğrencilere ilişkin öne çıkan katkısı aynıdır ve bu katkı da başarının artmasıdır.

3.3.3. Yenilikçi Sosyal Bilgileri Eğitimi İçin Teknoloji Kullanımı

Yenilikçi sosyal bilgiler eğitiminin gerçekleştirilmesinde teknoloji kullanımının ne kadar faydalı olduğundan hareketle; aşağıda sosyal bilgiler derslerinde teknoloji kullanımının öğrencilerin derse yönelik tutumlarını etkileyip etkilemediği ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Tablo 6. Derste teknoloji kullanımının öğrencilerin derse yönelik tutumlarına etkisine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin dağılımı

Görüş	N	%
<i>Evet</i>	14	100,0
<i>Hayır</i>	0	0
<i>Toplam</i>	14	100,0

Derste teknoloji kullanımının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını etkileyip etkilemediğine ilişkin soruya; 14 öğretmenin yani hepsinin evet cevabı verdikleri görülmüştür. Bu öğretmenlerin evet cevaplarının gerekçeleri ise teknolojik araçların öğrencilerin öğrenme hevesini, motivasyonunu artırdığı ve görsellik sağladığı, öğrenmeyi ve hatırlama tutumunu kolaylaştırdığı şeklinde özetlenebilir. Derste teknoloji kullanımının faydalarının daha iyi anlaşılması için öğretmen cevapları aşağıda verilmiştir:

K1: Evet, çünkü görsellik artıyor. Bu da öğrencilerin konuları daha iyi hatırlama tutumlarını sağlıyor.

K2: Evet, çünkü motive olmaları açısından olumlu olduğunu düşünüyorum.

K3: Evet, çünkü derse ilgileri artıyor, derslerin teknolojiyi kullanarak daha eğlenceli hale geldiğini düşünüyorum.

K4: Evet, çünkü teknolojinin etkin kullanılması öğrencinin daha ilgili olmasını sağlıyor.

K5: Evet, çünkü öğrencilerin teknolojiye olan ilgisinin dersimize olumlu katkı sağladığını düşünüyorum. Öğrenmede görselliğin önemli bir etkisi vardır. Öğrenmeyi kolaylaştıran bir faktördür.

K6: Evet, çünkü görselliğin ve diğer teknolojik faaliyetlerin öğrenmeyi kolaylaştırdığını düşünüyorum.

K7: Evet, çünkü teknolojik araçlar (akıllı tahta, CD, internet, slayt) çocukların öğrenme hevesini, isteğini arttırmakta, motivasyonunu yükseltmektedir. Öğretimi daha kalıcı ve zevkli bir hale getirmektedir.

K8: Evet, çünkü daha istekli daha heyecanlı oluyorlar. Ayrıca görsellik arttığı için dersin içeriği daha kalıcı oluyor.

K9: Evet, çünkü dersi monotonluktan çıkarıp ilgi seviyesini artırıyor.

K10: Evet, çünkü özellikle bizim derslerimizin somutlaştırılmasında etkilidir.

K11: Evet, çünkü öğrenciler yeni nesil olduğundan derse adaptasyonu sağlamanın yolu teknolojiyi kullanmaktan geçiyor.

K12: Evet, çünkü görsel açıdan daha rahat öğrenme imkanı sağlıyor.

K13: Evet, çünkü görsel materyaller dersi öğrenmede etkili ve tekrarlarla öğrenme kolaylaşıyor.

K14: Evet, çünkü çağımız bilgisayar çağı olduğu için çocuklar teknolojik aletleri kullandığımızda daha aktif derse katılıyorlar.

Yukarıdaki cevaplara göre; teknoloji kullanımı dersi zevkli, eğlenceli hale getirir ve kalıcı öğrenmelere zemin hazırlar.

3.3.4. Sosyal bilgiler öğretimi konusunda yeniliklere hangi kaynaklardan erişiyorsunuz? Lütfen anlatınız.

a) *İnternet*

K2,K3,K4,K6,K7,K8,K9,K10,K11,K12,K13,K14

K6: İnternet sayfaları

b) *EBA*

K4,K5,K9,K12

K5: EBA

K9: EBA ve internette sosyal bilgiler sitelerinden

c) *Seminerler*

K13,K14

d) *Fatih projesi*

K1,K7

e) *Zümre toplantılarında*

K4

K4: İnternet üzerinden takip etmeye çalışıyorum. EBA'yı kullanmaya öğrencilerin de yararlanmalarını öneriyorum. Zümre toplantılarında öğretmenlerin fikirlerinden yararlanmaya çalışıyorum.

Verilen cevaplara göre; internet ve EBA sosyal bilgiler öğretmenlerinin yeniliklere ulaşmada en çok kullandıkları araçlardır.

3.3.5. Yenilikçi Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin Eğitim

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde yenilikçi olmaları için eğitim alma zorunluluğuna ilişkin soruya; öğretmenlerden 7'si evet, 7'si ise hayır cevabını vermişlerdir. Evet diyen öğretmenlerin cevapları; teknolojinin hızla değiştiği, günümüz yeniliklerine yetişemedikleri fakat teknolojiyi etkin kullanmak istedikleri, kendilerini geliştirdikleri zaman daha kaliteli eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunabilecekleri, bazı öğrencilerin teknolojiye ayak uydurabildiğini ve öğretmenlerin de ayak uydurması gerektiği şeklinde özetlenebilir. Hayır diyen öğretmenlerin cevaplarının büyük bir kısmı ise; eğitim olmadan kendi çabaları ile yenilikçi öğretimi gerçekleştirebilecekleri yönündedir. Sosyal bilgiler derslerinde yenilikçi olmak için eğitimi zorunlu gören ve görmeyen öğretmenlerin cevapları:

K1: Hayır, çünkü bu meslek yeniden eğitim almakla öğrenilmiyor. Yaparak yaşayarak öğreniliyor.

K3: Evet, çünkü kendimi geliştirmek istiyorum.

K4: Evet, çünkü teknolojinin etkin kullanımı, güncelin takibi, öğrenci ile iletişimin daha etkin olması için.

K5: Hayır, çünkü yapılan yeniliklere eğitim almadan uyum sağlayacağımı düşünüyorum.

K6: Evet, çünkü eğitim alarak daha kaliteli eğitim-öğretim faaliyetleri içerisinde bulunabileceğimi düşünüyorum.

K7: Hayır, çünkü yeterli donanıma ve bilgiye sahibim.

K8: Evet, çünkü bazen günümüz yeniliklerine yetişemediğimi düşünüyorum.

K9: Hayır, çünkü müfredat ve içerikte herhangi bir değişiklik olmadı.

K10: Hayır, çünkü okuyan ve teknolojik yenilikleri kullanan öğretmen kendini geliştirir.

K11: Evet, çünkü zaman değişiyor öğrenciler yeni nesil.

K12: Hayır, çünkü yeni gelişmeleri takip edebiliyorum.

K13: Evet, çünkü teknoloji hızla gelişiyor.

K14: Evet, çünkü teknolojinin gelişmesine bağlı olarak yenilikleri takip etmek için.

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık %85'i mesleklerinden memnundurlar. Bu bulgu Battal, Yurdakul ve Şahan'ın (1998, s.21) sınıf öğretmenleri ile yaptıkları araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir.

Yılmaz ve Tepebaş (2011, s.159) mesleğe yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenleri ile yürüttükleri bir çalışmada; bu öğretmenlerin, öğretmenlerin hepsinin mücadele etmek mecburiyetinde oldukları problemlere ilave olarak özel problemlerle de karşılaştıkları, kendilerini yalnız hissettikleri, kendileriyle ilgilenilmediği ve birlikte çalıştıkları bazı öğretmenler tarafından bile yeterince anlaşılmadıkları, meslektaşlarından gerekli yardım, teşvik ve rehberliği alamadıkları sonuçlarına ulaşmışlardır. Göreve yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu ve benzeri sorunları tüm sosyal bilgiler öğretmenlerine genellenemez. Ancak belirtilen sorunlar öğretmenlerin mesleğe yönelik memnuniyetlerini önemli ölçüde etkileyebilir.

Öğretmenlerin büyük bir bölümü yenilikçi öğretmeni “kendini yenileyen, geliştiren, derslerinde güncel bilgileri ve gelişen teknolojileri kullanan öğretmen” olarak tarif etmiştir. Her şeyin hızla değiştiği kürselleşen dünyada kendini her zaman yenileyen öğretmen önemlidir. Bunun da gerçekleşmesi yaşam boyu öğrenme ile mümkün olabilir.

Yenilikçi sosyal bilgiler öğretmenin özellikleri, belirtilme sıklığı en fazla olandan en az olana doğru; “değişen zamana ve teknolojiye ayak uyduran, yenilikleri takip eden ve bunları uygulayan”, “gerektiğinde risk alabilen, derslerini öğrenci merkezli işleyen, sorgulayıcı, eleştirilere açık”, “derslerini uygulamalı yapan, gezi-gözlem yöntemini uygulayan” ve “günlük olaylarla derslerini bütünleştiren” olarak söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık %90'ı sosyal bilgiler öğretiminde yenilik yapmayı işlerinin bir parçası olarak görmektedirler.

Sosyal bilgiler öğretmenlerini yenilikçi öğretmen olma konusunda en çok etkileyen kişiler ve faaliyetler ifade edilme sıklığı en çok olandan en az olana doğru; “öğretmen arkadaşları”, “konferans ve seminerler”, “yönetici ve okul müdürleri”, “televizyon programları” ve “yaptıkları araştırmalar ve yurt dışındaki gelişmeler” olarak ifade edilebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi bir sosyal bilgiler öğretmeni olabilmek için yapmaları gerekenler ise “hizmet içi eğitim almak”, “yenilikleri takip etmek”, “akıllı tahtayı etkin kullanmak”, “gezi-gözlem yönteminden yararlanmak” ve “öğrenci profilini iyi tanımak” şeklindedir. Bu bulguların Artvinli'nin (2017, s.22) çalışmasında ortaya çıkan bulgularla uyumlu olduğu görülmektedir.

Eğitim teknolojilerini kullanma, İngilizce bilme, lisansüstü eğitim ve diksiyon eğitimi sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi sosyal bilgiler öğretmeni olma konusunda ihtiyaç duydukları ilave uzmanlıklardır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin okullarında ve çeşitli eğitim ortamlarında yenilikçi rollerini ortaya çıkarmada yaptıkları ifade sıklığı en çok olandan en az olana doğru; “derslerde akıllı tahta kullanma”, “yenilikleri sosyal medyada paylaşma”, “yenilikleri takip edip bunları öğrencilerle paylaşma ve öğrenme ortamında uygulama” ve “drama çalışmaları” şeklindedir. Bu bulgu, Bulut ve Koçoğlu’nun (2012, s.256) sosyal bilgiler öğretmenlerinin akıllı tahta kullanımına ilişkin görüşleri üzerine yaptıkları çalışmada ortaya çıkan bulgularla örtüşmektedir. Nitekim ilgili çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık %80’ni akıllı tahta kullanımının öğretmen rolünü olumlu yönde etkilediği görüşündedir. Ayrıca Kocasaraç ve Karataş’ın (2017, s.795) araştırmalarındaki akıllı tahta uygulaması ile ilgili bulgularla paralellik gösterir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi öğretmen olma yolunda önlerindeki fırsatlar ifade sıklığı çok olandan az olana doğru; EBA, teknoloji kullanımı, seminerlere katılma, akıllı tahta ve büyük bir şehirde yaşama olarak ifade edilebilir. Ortaya çıkan bu bulgu Kocasaraç ve Karataş’ın (2017) fen ve sosyal bilimler liselerinde görev yapan öğretmenlerin yenilikçi öğretmen algılarını inceledikleri çalışmada elde edilen EBA’nın dersler için gerekli görselleri sağladığı bulgusu ile örtüşmektedir.

Ders saatinin yetersiz olması, okul yönetiminin olumsuz tutumları, öğretmenlerin teknolojik aygıtları kullanma konusundaki yetersizlikleri, öğrencilerin evlerinde internet bağlantısının olmaması, öğrenci ve ailelerin olumsuz tutumları sosyal bilgiler öğretmenlerinin yenilikçi öğretmen olma yolunda önlerindeki engellerdir. Bu bulgu, Gönenç ve Açıkalin’in (2017, s.39) sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar üzerine yaptıkları araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. İlgili çalışmada sosyal bilgiler öğretim programı ile program için ayrılan ders saati arasında bir uyumsuzluk olduğu ve bu hususta bir düzenleme yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık %90’ı yenilikçi olma konusunda okul yönetiminin kendilerini desteklediği görüşündedirler. Akıllı tahta, projeksiyon makinası, hizmet içi eğitim, seminerler ve eğitim amaçlı gezileri gibi desteklerini belirtmişlerdir. Bu bulgu, Gül ve Bülbül’ün (2012, s.107) ilköğretim okulu yöneticilerinin yenilik yönetimi yeterliklerini öğretmen görüşlerine göre inceledikleri çalışmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. İlgili çalışmada araştırmacılar çalışmaya katılan öğretmenlerin yöneticilerinin yenilik yönetimi yeterliği ve alt boyutlarındaki yeterliklerde algılarının “çok katılıyorum” düzeyinde olduğunu ortaya koymuşlardır.

Yenilikçi eğitimin sosyal bilgiler öğretmenlerine ve öğrencilerine faydalarını, ifade edilme sıklığına göre; “başarılı olma”, “öğrenmeyi ve öğretmeyi kolaylaştırma, eğlenceli hale getirme”, “öğrencilerin bilgilerini günlük yaşama aktarabilme” ve “kendilerini geliştirme” olarak söyleyebiliriz.

Yenilikçi sosyal bilgiler eğitiminin okul ve ders atmosferine yönelik öne çıkan katkısı ile öğrencilere ilişkin öne çıkan katkısı ayındır ve bu katkı da başarının artmasıdır.

İnternet, EBA, seminerler, Fatih Projesi ve zümre toplantıları, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretimi konusunda yeniliklere ulaşmada faydalandıkları araçlardır. Bu bulgu, Kocasaraç ve Karataş’ın (2017, s.796) çalışmalarında; öğretmenlerin bilgiye ulaşma ve bilişim teknolojilerini izlemeye zümre toplantılarını ve interneti kullanmaları ile ilgili bulguları ile benzerlikler göstermektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin hepsi yenilikçi sosyal bilgiler eğitimi bağlamında derslerde teknoloji kullanımının öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkilediği görüşündedirler. Öğretmenlerin bu şekilde düşünmelerinin en önemli nedenleri de teknoloji kullanımının öğrencilerin derse olan motivasyonlarını ve derslerin görselliğini artırmasıdır. Bu şekilde dersler eğlenceli hale gelir. Bu bulgunun Artvinli’nin (2017, s.22) coğrafya öğretmenlerinin yenilikçi perspektifleri üzerine yaptığı çalışmasında ortaya koyduğu; teknoloji kullanımının öğrencilerin daha donanımlı olmasını

sağladığı, öğretmene kendisini yenileme fırsatı sunduğu, kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirdiği ve öğrenmeyi eğlenceli hale getirdiği bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin %50'si yenilikçilik için eğitim almak zorunda olduklarını düşünmektedirler. Bu bulgu Yılmaz ve Kocasaraç'ın (2010, s.62) yenilikçi öğretmenler programı üzerine yaptıkları çalışmanın bulguları ile benzerlikler göstermektedir. Eğitim-öğretim ile ilgili yenilikleri ve son gelişmeleri takip edebilmek, yenilikçi sosyal bilgiler öğretimi için eğitime olumlu bakan öğretmenlerin en önemli gerekçeleridir. Olumlu bakmayan öğretmenlerin büyük bir bölümünün ise bu eğitime sıcak bakmamalarında etkili olan en önemli neden, yenilikçi öğretmen olmayı kendilerinin başarabileceklerine olan inançlarıdır.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşıldığı gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir bölümü yenilikçi öğretmen olmaya sıcak bakmaktadır. Yenilikçi öğretmen olma noktasında hizmet içi eğitimlere önem vermektedirler. Eğitim teknolojilerini yeterince ve doğru kullanma konusunda öğretmenlerin büyük bir kısmı kendilerinde eksiklik hissettiğini belirtmişlerdir. Bu eksikliğin giderilmesi noktasında amaca uygun hizmet içi eğitimler katkı sağlayabilir. Ayrıca yenilikçi öğretmen olma noktasında internet ve akıllı tahtaya öğretmenler özel önem veriyor. Özellikle hizmet içi eğitimi bu noktada yoğunlaşabilir. Ayrıca öğretmenlerin yenilikçi rollerini daha iyi gerçekleştirebilmeleri için sosyal bilgiler dersinin haftalık ders saatinin artırılması gerekir.

KAYNAKÇA

- Artvinli, E. (2017). What is innovative geography teaching? A perspective from geography teachers. *Journal of Education and Training Studies*, 5(6), 9-23.
- Battal, B., Yurdakul, B., ve Şahan, H. H. (1998). Farklı branşlardan mezun olan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri ve karşılaştıkları sorunlar (Balıkesir Örneği). *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 19-34.
- Başaran, S. D., ve Keleş, S. (2015). Yenilikçi kimdir? Öğretmenlerin yenilikçilik düzeylerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(4), 106-118.
- Bulut, İ., ve Koçoğlu, E. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin akıllı tahta kullanımına ilişkin görüşleri (Diyarbakır ili örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 242-258.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş* (Çev. Editörleri: Ali Ersoy ve Pelin Yalçınoglu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Celep, C. (2004). *Meslek olarak öğretmenlik*. Ankara: Anı Yayınları.
- Cohan, A. & Honigsfeld, A. (2011). *Breaking the mold of preservice and inservice teacher education innovative and successful practices for the 21st century*. United Kingdom: Rowman & Littlefield Education
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Demir, F. (2014). Öğretmenlerin bireysel yenilikçilik düzeyinin öğretmen liderliğine etkisi. *JASSS-The Journal of Academic Social Science Studies*, 26, 247-256.
- Demirkaya, H., & Tokcan, H. (2007). Öğretmen adaylarının iklim kavramı algılamaları: Fenomenografik bir çalışma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11(2), 105-119.

- Demirkaya, H. (2009). Prospective primary school teachers' understanding of the environment: A qualitative study. *European Journal of Educational Studies*, 1(1), 75-81.
- Dilaver, H. (1996). *Türkiye'de öğretmen istihdamının dünü, bugünü ve yarını, eğitimimize bakışlar*. İstanbul: Kültür Koleji Vakfı Yayınları 1.
- Gönenç, S., ve Açıkalın, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve bunlara getirdikleri çözüm önerileri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 26-41.
- Gül, E., ve Bülbül, T. (2012). İlköğretim okulu yöneticilerinin yenilik yönetimi yeterliklerine ilişkin öğretmen algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 97-109.
- Karaduman, H., Çengelci Köse, T. ve Eryılmaz, Ö. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre sosyal medyada değerler. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 8(2), 250-271.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel yayın Dağıtım.
- Kaya, B. (2008). Sosyal bilgiler dersinde teknoloji kullanımı. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 189-205.
- Kılıçer, K., ve Odabaşı, H. F. (2010). Bireysel yenilikçilik ölçeği (BYÖ): Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 150-164.
- Koçak, C., ve Önen, A. S. (2012). Öğretmen adaylarının bireysel yenilikçilik özelliklerine göre yansıtıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 46-54.
- Kocasaraç, H., ve Karataş, H. (2017). Fen ve sosyal bilimler liselerinde görev yapan öğretmenlerin yenilikçi öğretmen özelliklerine yönelik algıları: bir durum çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 783-797.
- Kocasaraç, H., ve Karataş, H. (2018). Yenilikçi öğretmen özellikleri: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 34-57.
- Koçoğlu, E. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okul yöneticilerinde olması gereken demokratik tutum ve davranışlara ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 8(6), 413-430.
- Koçoğlu, E. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler kavramına ilişkin imgesel algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 15(3), 107-126.
- Kuş, Z., ve Çelikkaya, T. (2010). Sosyal bilgiler öğretimi için sosyal bilgiler öğretmenlerinin beklentileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(7), 69-91.
- MEB, (2010). *Yenilikçi öğretmenler eğitimi (Kaynak Kitap-1)*. Ankara: Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü. <http://yenilikciogretmenler.meb.gov.tr/post/Kaynak-Kitap-Yayinda.aspx>. [24.07.2018].
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to desing and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Munis, D., & Harris, A. (2006). The led school improvement: Teacher leadership in the UK. *Teaching and Teacher Education*, 22, 961-972.
- Othman, N. (2016). Exploring the innovative personality characteristics among teachers. *International Education Studies*, 9, 1-8.
- Özkan, H. H. (2009). Bilgi toplumu eğitim programları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 113-132.

- Öztürk, Z. Y., ve Summak, M. S. (2014). İlköğretim öğretmenlerinin bireysel yenilikçiliklerinin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 1, 844-853.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods (3rd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Smith, K. (2009). Innovation in public education: Problems and opportunities. (Online available at: <http://www.newschools.org/files/innovation-in-education.pdf>), Retrieved on July 28, 2018.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Wanger, T. (2016). *Yenilikçiler yaratmak* (Çev: Özer, A.). İstanbul: Kültür Üniversitesi Yayınları.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2014). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Genişletilmiş 9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2009). Lisans düzeyinde sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: Öğretmen adaylarının görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 31-53.
- Yılmaz, H., ve Kocasaraç, H. (2010). Hizmetiçi öğretmen eğitiminde yeni bir yaklaşım: Yenilikçi öğretmenler programı ve değerlendirmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 51-64.
- Yılmaz, K., ve Tepebaş, F. (2011). İlköğretim düzeyinde sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunlar: Mesleğine yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 157-177.
- Zeichner, K., & McDonald, M. (2011). Practice-based teaching and community field experiences for prospective teachers. In A. Cohan & A. Honigsfeld (Eds), *Breaking the mold of preservice and inservice teacher education: Innovative and successful practice for the 21st century* (pp. 45-54). Plymouth: Rowman & Littlefield.